

2023-06-08
S2023/01932 (delvis)

Socialdepartementet

Tandvårds- och
läkemedelsförmånsverket
Box 225 20
104 22 Stockholm

Uppdrag om mätning av graden av direktexpediering på öppenvårdsapotek

Regeringens beslut

Regeringen ger Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV) i uppdrag att utveckla en metod för att genomföra mätningar av öppenvårdsapotekens direktexpedieringsgrad för läkemedel som omfattas av öppenvårdsapotekens tillhandahållandeskyldighet.

Med utgångspunkt i erfarenheterna från tidigare mätningar ska TLV analysera hur mätningarna bör utformas och genomföras för att ge en tydlig och tillförlitlig bild av hur öppenvårdsapoteken uppfyller målsättningen att expediera så många konsumenter som möjligt direkt. I uppdraget ingår att analysera hur direktexpedieringsgraden kan mätas på ett relevant sätt för apotekens e-handel.

TLV ska när uppdraget utförs samverka med apoteksbranschen och inhämta synpunkter från Läke-medelsverket, E-hälsomyndigheten och andra berörda aktörer.

TLV ska senast den 1 april 2024 lämna en redovisning av uppdraget med ett förslag till en ändamålsenlig och kostnadseffektiv metod för mätningarna samt en bedömning av kostnader och andra konsekvenser till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

För uppdraget får TLV under 2023 använda 2 400 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2023 uppförda anslaget 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård, anslagsposten 9 Civilt försvar – hälso- och sjukvård. Medlen

betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2023.

Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2024 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Redovisning, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Ärendet

Direktexpedieringsgraden är ett mått på hur stor andel av öppenvårdsapotekens kunder som får med sig alla sina förskrivna läkemedel vid expedieringstillfället, dvs. när kunden efterfrågar läkemedlet för att få det utlämnat på ett öppenvårdsapotek. Den kan ses som ett indirekt mått på apotekens generella lagerhållningsnivå.

TLV genomförde under hösten 2019 på uppdrag av regeringen en undersökning av direktexpedieringsgraden för läkemedel vid öppenvårdsapotek. E-handeln ingick inte i undersökningen. TLV konstaterade då att cirka 93 procent av alla efterfrågade receptorderrader expedierades direkt (helt eller delvis) och att 85 procent av alla kunder fick alla sina efterfrågade läkemedel expedierade direkt (Direktexpedieringsgrad på öppenvårdsapotek – mätning av öppenvårdsapotekens direktexpedieringsgrad av läkemedel, december 2019). Direktexpedieringsgraden per kund sjunker ju fler läkemedel en kund efterfrågar. TLV konstaterade också att direktexpedieringsgraden som förväntat var högre på större öppenvårdsapotek, eftersom dessa håller större lager än mindre apotek. Resultaten från mätningen visar också en nedgång i direktexpedieringsgrad jämfört med en tidigare mätning som genomfördes av Sveriges Apoteksförening 2015. Minskningen förklaras enligt TLV till ungefär hälften av ökade restsituationer. Resterande del av minskningen förklaras till övervägande del av att varor inte finns i lager på apoteken.

I publikationen God apotekssed, som har tagits fram av Apotekarsocieteten och Sveriges Apoteksförening, anges att öppenvårdsapotekets lager ska anpassas utifrån konsumenternas behov på den marknad som apoteket verkar på, så att så många kunder som möjligt ska kunna expedieras direkt. Den 1 juli 2023 träder en ändring i lagen (2009:366) om handel med läkemedel i kraft som innebär att det införs en skyldighet för apoteksaktörer att

anpassa sina lager utifrån konsumenternas behov på den marknad som öppenvårdsapoteken verkar på i syfte att så många konsumenter som möjligt ska kunna expedieras direkt.

I den bakomliggande propositionen till lagändringen, Vissa frågor om hälso- och sjukvårdens försörjningsberedskap (prop. 2022/23:45), görs också bedömningen att TLV bör få i uppdrag att regelbundet mäta direktexpedieringsgraden för läkemedel på öppenvårdsapotek.

Med utgångspunkt i det som anförs i propositionen bedömer regeringen att återkommande uppföljningar av direktexpedieringsgraden, både vid fysisk handel i butik och vid e-handel, möjliggör en skattning av öppenvårdsapotekens förmåga att leverera läkemedel. Sådana mätningar bör användas som en metod för att följa allmänhetens möjlighet att få snabb tillgång till läkemedel via apotek och har ett tydligt samband med vilken lagerhållning apoteken har. För att mätningarna ska göras på ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt sätt, som inte innebär en onödig ökning av öppenvårdsapotekens administrativa börda, bör TLV nu få i uppdrag att se över vilken eller vilka metoder som bör användas och om det bör göras förändringar jämfört med tidigare mätningar. Det bör särskilt analyseras hur mätningar kan göras när det gäller apotekens e-handel.

På regeringens vägnar

Acko Ankarberg Johansson

Helena Santesson Kurti

Kopia till

Finansdepartementet, BA

E-hälsomyndigheten

Kammarkollegiet

Läkemedelsverket

Sveriges Apoteksförening